

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA ȘI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ

Redacția și Administrația :
Parcul Ștefan cel Mare No. 8.

Apare
la 1 și la 15 a fiecărei luni

ABONAMENT :
Parohiile : 200 Lei
Particulari : 160 Lei
Membrii Agrului 100 Lei

Cuvântarea I. P. S. Sale Valeriu Traian în Sinodul pentru alegerea de Mitropolit în Blaj, la 7 Mai crt.

Excelențele Voastre și Venerați Frați,

Pornind Isus spre Ierusalim, ca să se jertfească pentru neamul omenesc și să-și verse scump sângele său pentru răscumpărarea noastră, în cale s'au apropiat de Dânsul Iacob și Ioan, fiii lui Zevedeu, zicând : »Învățătorule, voim să ne faci ceea ce vom cere dela tine. Iar Isus i-a întreat : ce voiți să Vă fac ? Iar ei au zis : Dă-ne nouă să ședem unul deadreapta și altul deastânga Ta, întru mărirea Ta. Iar Isus le-a răspuns : Nu știți ce cereți !« (Marc. X, 35—38). »Știți că domnii păgânilor îi domnesc pe ei și cei mari îi stăpânesc pe dânșii. Iar între voi nu va fi așa, ci care dintre voi va vrea să fie mai mare, să fie vouă slugă. Și care dintre voi va vrea să fie întâiu, să fie vouă slugă. Precum și Fiul omului n'a venit să-i slujască Lui, ci să slujască El și să-și dea sufletul său răscumpărare pentru mulți«. (Matei XX, 25—28).

Venerați Frați, de cumva s'ar fi apropiat și de Voi cineva să Vă ceară votul pentru unul sau altul, cu drept cuvânt i-ați putut răspunde : »nu știi ce ceri«. Nici odată slujba de Mitropolit, adeca de cap și conducător al Bisericii Române Unite n'a fost mai grea decât în zilele noastre. Deoarece chiar și de aceia ce se numesc Români și zic că ne sunt frați de sânge, s'ar bucura dacă ne-ar putea extirpa cu desăvârșire, ca nici urmă să nu mai rămână din Biserica noastră între Români. E semnificativ și s'ar părea că nu s'a fixat numai așa la întâmplare, ziua alegerii pe ziua de astăzi, când facem pomenirea »Semnului cinstitei cruci«, ci ca să se arete că acum se împlinește între noi cuvântul Domnului : »Scoate-vă-vor din săboare, și va veni vremea, că tot celui ce vă va ucide pe voi, să i-se pară că aduce închinăciune lui Dumnezeu«. (Ioan XVI, 2). Dar semnul crucii nu e numai semnul suferinței ci și al învingerii, căci Isus Cristos cu moartea pe moarte călcând a învins lumea și ne asigură că cu noi este Dumnezeu.

»Aceste Vi-le-am grăit vouă ca să nu vă smintiți« (Ioan XVI, 1) ci să votați cu acela pe care-l socotiți mai vrednic, mai potrivit, mai destoinic să guverneze sfânta noastră Biserică, să-o apere de toate atacurile și ajutorul s. Cruci să-o ducă la învingere, pentru că așa jurați când depuneți votul vostru în această urnă.

Venerați Frați, dela unirea noastră cu Biserica

Romei, voi sunteți cei dintâi aleși ca în cadrele sfințelilor canoane, chemați de însuși Sfântul Părinte, să-i arătați pe cine să-l numească de Mitropolitul nostru. Drept aceea trebuie să dovedeți că sunteți vrednici de acest mare privilegiu acordat vouă de Sfântul Părinte.

În Biserica lui Cristos puterea vine de sus nu de jos : »Nu voi m'ați ales pe mine, ci eu v'am ales pe voi, și v'am pus ca să mergeți și roadă să aduceți« (Ioan XV. 16). Și în alt loc zice Isus : »Datu-mi-s'a mie toată puterea în cer și pe pământ. Drept aceea mergând învățați toate popoarele...« (Matei XXVIII.18—19). Iar Sfântului Petru îi dă puterea de a conduce Sfânta sa Biserică și deosebit de ceilalți sfinți Apostoli zicând : »Și tie-ți voi da cheile împărăției cerului«. (Mat. XVI. 19). »Paște melușei mele«. »Paște oile mele«. (Ioan XXI, 15—17). »Simone, Simone iată Satana v'a cerut pe voi să vă ceară ca grâul, dar Eu m'am rugat pentru tine . . . și tu după ce te vei fi întors întărește pe frații tăi«. (Luc. XXII, 31—32). Mai mult, îl alege chiar să fie fundamentul Bisericii sale : »Tu ești Petru, și pe aceasta piatră voi zidi Biserica mea și porțile iadului nu-o vor birui pe ea«. (Mat. XVI, 18). De aceea nu e permis să confundăm privilegiul cu dreptul, bunăvoința cu datoria, ce se cade cu ceea ce nu se cade, ci trebuie să cunoaștem că nu avem dreptul să ne punem cap al Bisericii noastre pe cine voim noi, ci cu umilință și cu dragoste, trebuie să-l primim de cap al nostru pe acela pe care ni-l va numi și pune Pontifi-cele Roman, singurul îndreptățit spre aceasta.

Privilegiul de a-și alege episcopi îl ceruseră și înaintașii noștri de fericită pomenire prin actul de unire din 1698. Sfântul Scaun atunci însă nu le putea împlini aceasta dorință, fiindcă dreptul de a face candidări la scaunele episcopoești vacante în Biserica catolică din Ungaria și Transilvania, Sfântul Scaun îl acordase deja de mai înainte Regilor Apostolici ai acestor țări.

Acești regi nu înțelegeau să renunțe la un drept patronal al lor ; dar totuși în punctul 12, al diplomei numită a doua Leopoldină din 19—III—1701, deși nu admite alegere în adevăratul înțeles al cuvântului, totuși le dă dreptul de a face o întreită candidare. Din acești trei candidați, apoi Regele să poată propune pe unul, pentru preconizare, Papii dela Roma.

Acest privilegiu dăinuiește până în 1853, când prin Bulla »Ecclesiam Christi« episcopia Făgărașului

e ridicată la rangul de Mitropolie și i se încorporează ca sufragana, pe lângă vechea dieceză de Oradea-Mare întemeiată la 1777, și diezele atunci întemeiate de Gherla și Lugoj. Murind fostul episcop al Făgărașului, devenit apoi arhiepiscop și mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș, anume Alexandru Șterca-Șuluțiu, guvernul maghiar voia să desființeze vechiul nostru privilegiu și să numească în scaunul arhiepiscopesc și mitropolitan vacant pe episcopul de atunci al Gherlei, pe nemuritorul Ioan Vancea. Acesta însă, conștient de importanța privilegiului amintit, mai ales în vremile acelea, pentru viitorul Bisericii noastre, a refuzat să fie numit de sinodul electoral. În urma acestui refuz categoric, guvernul a dat dreptul de ternă candidare, dar numai pentru ocaziunea aceea, fără de a forma caz de precedență, cum a făcut și la următoarele două alegeri. Sub cuvânt însă, că mitropolitul nu e numai al arhiepiscopiei ci al întregii provincii mitropolitane, numitul guvern încuviințează sinodul electoral din 1868, așa fel, încât pe lângă electorii din arhidieceză, să participe cu vot deciziv și protopopiatele sau vicariatele ce au aparținut pe vremuri diecezei de Făgăraș, anume 29 din dieceza Gherlei și 4 din a Lugojului.

În întâiul nostru sinod provincial din 1872, cano-nul dela Tit. II, c. III, art. 3 dă drept și obligă pe Episcopul senior să convoace și să prezideze, în caz de vacanță a scaunului mitropolitan, sinodul electoral. Nu se precizează, însă, cine anume are drept de alegere. Din textele dela Tit. II, c. V, art. 2 și c. VIII, art. 2, p. 9 s'ar putea deduce că se dă drept »viril« adecă din oficiu, tuturor membrilor Veneratului Capitu-lu din Blaj, apoi vicarilor foranei, protopopilor și locțiitorilor acestora, pentrucă la Blaj acesta era uzul. Dar nu s'a adus nici o hotărâre clară și precisă. De aceea au fost mari greutăți și la sinodul electoral din 1893, după moartea Mitropolitului Vancea.

În 1918, după moartea mitropolitului Mihali, fiind războiu, fiind oprite toate adunările, fiind amânate și alegerile parlamentare, prelungindu-se împotriva constituției mandatele deputaților până după terminarea războiului, foarte anevoie ni s'a recunoscut privilegiul întreitei candidări la scaunul mitropolitan vacant și iarăși cu mențiunea că numai pentru acest caz și fără de a se putea forma o precedență. Cu atât mai mare a fost, deci, bucuria, când în fața dovezilor covârșitoare ce i s'au adus, Conte Aponyi ministrul cultelor și-a dat asentimentul, nu numai la ținerea aceluia sinod electoral, ci după cum prescrie sinodul provincial I. aprobat de Sfântul Scaun, nu comisarii regali, ca în trecut, ci seniorul episcopatului nostru este în drept să convoace și să conducă lucrurile acestui sinod electoral. De aceea pentru întâia dată sinodul electoral din 1918 n'a fost prezidat de Comisarii regali, ci de seniorul episcopilor sufragani, de episcopul Demetriu Radu din Oradea, și tot dânsul a și convocat sinodul acesta. În 12 Noemvrie 1918, cu o zi înainte de a abdica de tron, împăratul și regele apostolic Carol IV de Habsburg, a abzis în numele său și a urmașilor săi de toate drepturile și privilegiile Patronale ce le avea ca Rege Apostolic, și le-a remis Sfântului Scaun Apostolic al Romei. Așa au încetat și toate privilegiile și drepturile date de Supremul Patron al Bisericii catolice, între care și privilegiul de întreită candidare la scaunul mitropolitan din Alba-Iulia și Făgăraș, în timp de vacanță.

Din 1919 conferințele noastre episcopoești, în fiecare an au cerut convocarea unui sinod provincial. Imprejurările au făcut să se amâne mereu ținerea acestui sinod. Astfel moartea regretatului Mitropolit Vasile Suci, ne-a surprins fără ca să avem legiferată modalitatea alegerii de mitropolit. În principiu ni se recunoscuse acest privilegiu, încă fiind în viață fostul mitropolit. Se încuviințase și proporția voturilor de 3/5 și 2/5 între arhidieceză și diezele sufragane. Cu o săptămână înainte de moartea mitropolitului Suci a sosit și proiectul de Regulament, pe care conferința episcopoească l-a desbătut abia după moartea lui. Acest Regulament, cu aproape toate modificările cerute de Episcopii noștri și »care va fi definitiv revăzut după numirea mitropolitului« a fost aprobat de Sfântul Părinte, în mod provizoriu, numai pentru data aceasta. (»Pro hac vice tantum«).

În calitatea Noastră de Președinte, fiind cel mai vechiu episcop în funcție, al provinciei bisericesti de Alba Iulia și Făgăraș, potrivit prevederilor Conciliului provincial I. Tit. II. c. III. precum și Tit. III. art. XVI din Regulamentul pentru alegerea mitropolitului, Ne-am ținut de datorie să Vă invităm, Venerați Frați, pe ziua de azi ca după cea mai bună conștiință a Voastră să Vă dați votul pentru acela pe care-l credeți mai vrednic să fie numit de mitropolit, și care nădăduși să poată conduce mai bine în aceste zile grele, Sfânta noastră Biserică.

În conformitate cu Tit. VI art. XLII din Regulament vor fi candidați trei inși, cari au întrunit cele mai multe voturi. După aceasta candidare, în temeiul § II art. V din Concordatul încheiat între România și Sfântul Scaun, Sfântul Părinte înainte de numire, va notifica Guvernului Român, persoana ce urmează să fie numită, pentru a constata de comun acord, dacă n'ar fi împotriva ei motive de ordin politic.

Se înțelege că, dacă toate voturile s'ar uni pentru o singură persoană, aceasta unanimitate ar fi un indiciu pentru Sfântul Părinte că acesta e cel mai vrednic și deci, pe el trebuie să-l numească. Și modesta mea părere e că dacă electorii din trecut ar fi fost în stare să se prezinte cu unanimitate de voturi, atunci, după două trei manifestații de acestea, în loc de simplă candidare, ei ar fi obținut dreptul de a alege o singură persoană, care să fie numită, fiindcă numai concordia poate aduce victoria.

Venerați Frați, de nouă zile ne rugăm în toate bisericile noastre din Țară către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, să mijlocească dela Dumnezeescul Ei Fiu, să nu caute la păcatele și slăbiciunile noastre ci să trimită pe spiritul Sfânt asupra Voastră, să Vă lumineze, să puteți vota cu cel mai potrivit pentru aceasta mare demnitate ierarhică de Mitropolit și cap al întregii noastre Biserici și ca toate lucrurile acestui Sinod electoral, întru toate să decurgă potrivit Regulamentului și dorinței Sfântului Părinte, dar mai cu seamă rezultatul final să fie spre mărirea lui Dumnezeu și spre binele sfintei noastre Biserici.

Și acum să ne rugăm și noi, Venerați Frați, cu cerșitorul orb Bartimeu: »Isuse, Fiul lui David, milu-ește-mă« și »Învățătorule fă să văz«.

Cerând darul Domnului Nostru Isus Cristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărțășirea Spiritului Sfânt peste noi, declar deschisă ședința solemnă a sinodului electoral.

Sf. Ioan dela Salle, un apostol al tinerimii.

„Voi toți, cari ați fost socotiți demni de numele de profesor, aveți un om, către care vă puteți înălța privirile, imitându-l: pe Sf. Ioan de la Salle“.

(Papa Leon XIII).

În ziua de 15 Mai Biserica prăznuște pe Sf. Ioan de la Salle. Nu s'ar fi putut alege o zi mai potrivită pentru sărbătorirea acestei slugi a lui Dumnezeu, decât în mijlocul celei mai frumoase luni a anului. Știind că acest sfânt se simțea cel mai fericit în mijlocul copiilor, atât de asemănători cu florile primăverii, găsim foarte nimerit, că sărbătoarea lui să fie în timpul, când natura e împodobită cu cele mai frumoase flori.

Sf. Ioan de la Salle s'a născut la 30 Aprilie 1651 la Reims, în Franța, dintr'o veche familie nobilă. Tatăl său, care a fost consilier la Tribunalul acestui oraș, precum și mama sa, Nicolina Noët, i-a dat o creștere religioasă, obișnuindu-l de timpuriu cu diferite virtuți.

Năzuința părinților lui în această privință n'a fost zădarnică. Jocul favorit al micului Ioan era să clădească altare, spre a imita funcțiunile sacre. El nu cunoștea o mai plăcută distracție, decât a cetii vieții sfinților și a ajuta preotului la altar, unde părea mai mult un înger decât copil. Ca o urmare a acestei înclinări, el își propuse deja la vârsta de 11 ani: »Vreau să mă jertfesc lui Dumnezeu, făcându-mă preot«!

Natura și harul îl înzestraseră cu calități strălucite. Primul învățător îi fu tatăl său. Pentru urmarea studiilor secundare, Ioan fu trimis la colegiul »Des Bons Enfants«, unde s'a distins la toate studiile. Pe vremea aceea ținu la o »ședință academică« o vorbire despre muzică cu atâta talent și succes, încât ruda sa, canonicul P. Dozet, cancelarul Universității din Reims, se hotărî să renunțe la canonicat în favoarea nepotului său.

Terminând studiile filosofice la universitatea din Reims, Ioan se duse la Paris unde, sub influința a două institute cu renume mondial, al facultății de teologie dela Sorbona și al seminarului Sf. Sulpiciu, primi o pregătire

cât se poate de bună pentru cariera lui de mai târziu.

Murindu-i pe neașteptat părinții, Ioan de la Salle se reîntoarce la Reims, spre a prelua creșterea fraților săi mai mici, continuându-și totodată studiile la Universitatea de acolo. Ziua era ocupat cu facultatea, cu biserica și cu afacerile familiei; noaptea își făcea rugăciunile și studiile. Ca somnul să nu-l învingă, el îngenunchia pe pietre și se ținea în cele mai incomode poziții.

Progresând astfel în virtute și știință, Ioan se făcu vrednic să urce întâia oară treptele altarului în ziua de Paști 1678. El sluji prima sa sf. Liturghie fără nicio pompă, în cea mai mare liniște, înconjurat numai de rudele sale mai apropiate. Evlavia, modestia și reculegerea cu care sluji liturghia nu l-au părăsit cât a trăit. Fiecare liturghie pe care o slujia era o pregătire pentru cea următoare, mărindu-i-se astfel evlavia din zi în zi.

De aci înainte Pronia dumnezească îl conduce pe noul preot pas de pas spre ținta lui.

Prin duhovnicul său, canonicul Nicolae Roland, care întemeiasă o congregație de călugărițe pentru educarea gratuită a fetelor și care, simțindu-și sfârșitul aproape, îl rugă pe Ioan de la Salle să-i fie urmaș, ajunse să se ocupe cu educarea fetelor, adică cu a tineretului.

D-na Maillefer, o rudă a sa din Rouen, care trimise pe dascălul Adrian Niel cu un însoțitor al său, spre a-i cere

concursul, pentru deschiderea unei școli gratuite pe seama băieților săraci în Reims, a fost unealta în mâna lui Dumnezeu, pentru a conduce pe Ioan dela Salle spre terenul său de activitate de mai târziu: spre educarea băieților.

Ioan dela Salle făcu mai mult decât i-se ceruse.

Dupăce deschise școala dorită de Niel, Sfântul nostru înființă și altele, strângând totodată tinerii însufleșiți pentru educarea săracilor. Văzând apoi că noilor instituții, care abia luaseră avânt, le lipsește un conducător apt, se hotărî să se jertfească cu totul pentru ele. El închirie în apropierea locuinței sale o casă pentru dascăli. Mai târziu îi primi în casa sa,

Statuia Sfântului în Bazilica Sf. Petru din Roma.

unde duse cu ei o viață comună, ținându-le conferințe pedagogice și științifice, arătându-le totodată frumusețea misiunii lor față de tineretul fără mijloace.

Mare îndrăzneală a fost aceasta din partea sa! Un aristocrat dintr'o familie nobilă și cunoscută până la curtea regală, un canonic dela care se aștepta ca mitra episcopescă să-i impodobească odată fruntea, să se înjosească a se ocupa cu dascăli, atât de puțin considerați pe atunci. Toate rudele lui protestară contra acestui plan; mulți oameni îl desconsiderau.

Sfântul însă nu luă în seamă părerea schimbătoare a oamenilor, ci plin de dorința de a veni în ajutorul celor săraci și de a-i face fericiți, păstrându-le cea mai mare comoară, nevinovăția, se hotărî să imiteze pe dumnezeescul Învățător și să zică ca și Dânsul: »Lăsați copiii să vină la Mine«.

În acest scop îl vedem pe învățatul »doctor în teologie« cum coboară între copiii mici spre a-i conduce pe străzile populate la biserică și îi învață a scrie, a ceti, a socoti, dar mai ales să-l cunoască pe bunul Dumnezeu și îi obișnuiește cu o viață creștinească.

Pentru ca jertfa lui să fie deplină, Ioan de la Salle renunță la demnitatea de canonic și la veniturile ei. Cu ocazia unei foamete își împărți toată averea sa săracilor, punându-și de acum înainte nădejdea numai în Dumnezeu. Eroismul sfântului inspiră admirația și stîmna multora. Prin pilda sa, el deșteptă o însuflețire atât de mare și nobilă pentru cariera de dascăl, încât, mulți tineri nobili, cărora le erau deschise cariere strălucitoare, veneau să lucreze cu de la Salle la creșterea tineretului.

După ce se mări din zi în zi numărul discipolilor săi, de la Salle dădu învățătorilor o îmbrăcăminte uniformă și titlul de „*Frați ai Școalelor Creștine*“, deschizând cu ajutorul lor școli în diferite orașe importante ca: Parisul, Chartres, Rouen, Calais, Boulogne, Moulins, Troyes, Avignon, Marseille, Grenoble etc. El trimise doi frați chiar până la Roma.

Ioan de la Salle cu rarul său talent de organizator, înființă apoi pe lângă școli primare și altele de ex: *prima școală normală* pentru educarea învățătorilor dela sate, împreună cu o școală de aplicație, *prima școală de meserii* atât din Franța cât și din Europa, *prima școală reală* în care tinerii puteau învăța tot ce le trebuia pentru viața practică cu privire la comerț, arhitectură, finanțe și aritmetică. Tot sub conducerea lui de la Salle funcționau institute corecționale, internate, precum și o școală catehetică la Paris, în care tinerii preoți, sub conducerea lui de la Salle, se exercitau în predarea religiei.

Prin înființarea și conducerea acestor școli, Ioan de la Salle se așează în rândul marilor pedagogi universali.

Oare care au fost cauzele acestor mari progrese didactice? Din multiplele motive să amintim câteva.

Ioan de la Salle bază toată activitatea sa de educător pe Religie, pe creșterea religioasă.

El a întemeiat școlile înainte de toate pe seama săracilor, cari îi populară așezămintele.

Mult a contribuit la dezvoltarea școlilor lui inovațiile în ramura metodelor de instrucțiune și anume: instrucția în masă, — în locul celei individuale. El pune astfel temelii școlii primare în înțelesul ei de azi, și introduce limba franceză la învățarea cetitului în locul celei latine, folosită până atunci.

Sfântul știi, că școala nu va înflori fără ca să aibă în fruntea ei educatori bine pregătiți și devotați misiunii lor. De aceea fondă *primele școli normale*.

Buna creștere, instrucțiunea serioasă, precum și tratarea individuală a elevului, — principiu care se accentuează atât de mult în zilele noastre, — au atras mulți elevi.

În fine, prin renunțarea la demnitatea de canonic și a înfrățirii lui cu profesorii și învățătorii, a ajutat mult.

Nici o operă mare nu se face fără trudă și greutate. Sfântul Ioan găsi și el în activitatea sa multă împotrivire. Fu criticat, calomniat, acuzat, prigonit, înșelat, părăsit, ba chiar și suspendat.

Cei mai mari potrivnici ai lui au fost dascălii de stat, cari îl învinuiau că introduce metode și obiceiuri potrivnice tradiției, că învață pe copiii săraci, ceace numai bogaților li-e dat să știe.

Sfântul, care nu umbla după aplauzele și aprobarea oamenilor, ci avea în vedere numai binele lor, își păstră tot calmul sufletesc și nu se descurajă. Nu era personal dușmanul nimănui, din contră, făcea chiar bine și celor ce-l prigoneau și mulțimea celor ce-l huleau.

Între timp boala și slăbiciunea Sfântului, provenite din munca istovitoare vreme de mai multe decenii, făcură mari progrese.

Simțindu-și sfârșitul, Ioan de la Salle își făcu testamentul, în care, între alte sfaturi, îndemnă pe discipolii săi, să fie în totdeauna supuși Sfântului Scaun și să fie zeloși în slujba lui Dumnezeu.

Când închise ochii în 7 Aprilie 1719, Sfântul era de 68 ani.

Moartea lui amuți gura dușmanilor săi, ca și cum n'ar fi avut niciodată potrivnici. Toți regretau unanim pierderea lui zicând: »Sfântul a murit«.

Cu cât oamenii îl desconsiderară, huliră și prigoniră în viață, cu atât mai mult îl glorifică Dumnezeu după moartea sa prin minuni. De aceea fu beatificat în anul 1888 și canonizat în anul 1900. Astfel se împliniră și în el vorbele Sf. Scripturi: »Cei umiliți vor fi înălțați și vor străluci ca stelele cerului în veci«.

Fr. Matia

din Ordinul Fr. Șc. Cr.

Criza intelectualității noastre

Sinceritatea cât mai perfectă este începutul și condiția primordială a îndreptării. Să privim deci problemele și lucrurile în față și să le discutăm deschis, fără menajări inutile, ba adesea păgubitoare chiar.

Criza intelectualității noastre se manifestă atât de general, încât din ce în ce mai mulți se simt obligați, să o releve, dar mai mult în treacăt, fără a avea curajul de a o destăinui în cauzele ei profunde. Dorul de școală e foarte mare în senzul, că din toate satele copii de țărani cu zecile de mii invadează școlile medii, ba chiar universitățile ne dau un număr extraordinar de mare de absolvenți. Așa zise asociații și instituții culturale avem în fiecare orașel mai mic, cu duzina aproape, dar cele mai multe din ele se reduc la un comitet, reprezentat foarte adesea, de fapt, numai prin președinte.

La suprafață deci și școală și cultură. Generațiile tinere au fost mănate și îndemnate spre școală, văzând cum cei din primii ani ai întregirii Statului s'au aranjat foarte repede și bine în situații frumoase. În momentul însă, când acești absolvenți nu-și găsesc asigurat un loc potrivit în budget, ei ajung complet desrădăcinați, toată școala lor este lipsită de senz și iau niște atitudini, care trebuie să îngrijoreze pe cei cari ne dirijează viitorul.

Asociațiile noastre de cultură toate cu scopuri aproape identice, același statut tip, cu mici modificări stilare, înregistrând, aproape toate aceleași inactivitate, încercând, fără excepție, toate de a pune mâna câte pe un ajutor și — în fond — cele mai multe servind numai de o platformă personală cu anumite scopuri abil mascate, care prea târziu ajung să fie cunoscute.

Rezultatul acestei activități școlare și culturale este un haos al dezorientării și inconsecvenței. Pe sate: școala separată, ba adesea îndreptată chiar — deocamdată mai mult pe ascuns, decât pe față, dar aceasta numai fiindcă încă lipsește curajul — în contra bisericii. Preoțimea noastră, care pe vremuri reprezenta fala și forța de rezistență a acestui neam este persistent sărăcită și umilită, par' că o anumită mână necurată ar dirija din ascuns lucrurile, acolo unde se pun la cale treburile țării. Când conducătorii satelor se ceartă, în loc să colaboreze, căci atâtea ar fi de făcut, când ei nu au minimumul necesar traiului de toate zilele, apoi mai e de mirare că poporul nostru a ajuns în halul unde să găsește. De administrație e poate mai bine să nu vorbim. Un singur exemplu doar: cine nu știe, că majoritatea orfanilor noștrii de război sunt crescuți în case de concubinari, căci văduva de război, dacă se căsătorește i-și pierde penzia, dar așa având asigurat o parte a traiului, găsește reflectanți, pe cari îi schimbă, în multe cazuri, destul de des. La orașe:

una din preocupările principale este ca membrii familiei să fie potrivit împărțiți între diferitele partide, pentru a fi întotdeauna la putere. Incolo oamenii luptă din răsuputeri pentru a parveni, având singura fintă de a-și asigura o „prosperitate” materială.

Este natural, că conduși fiind de astfel de principii, nivelul moral al intelectualității noastre a scăzut sub toate raporturile; iar creditul domnilor dela orașe în fața țăranilor este redus aproape la zero, de atâtea sperțari și de atâtea promisiuni electorale fără scadență. Dacă suntem cinstiți apoi, atunci noi intelectualii români trebuie să recunoaștem — până încă nu e prea târziu — un trist adevăr: că începem a simți, că în apropiatul viitor poate, nu vom mai fi pe deplin stăpâni pe destinele acestui neam. Iată unde am ajuns noi, prima generație, dela glorioșii noștrii înaintași, cari au ținut piept împărăției dela Viena. Ceva mai tragic nici nu ni-se putea prezice acum 15 ani.

Ce vrem noi AGRU-I? Reîntoarcerea la vechile căi tradiționale. Sate cu cantori-învățători. Parohii, din care să iasă intelectualitatea noastră de mâine clară la minte și sănătoasă la suflet în acelaș timp. Administrație, care și în ultimul cătun să reprezinte respectul pentru cinstea țării. Orașenii, îndrumători cinstiți și dezinteresați ai satelor, în casa cărora să descindă cu încredere și dragoste Românul coborât din munți, fără ca în loc de bună ziua să fie întâmpinat cu: câți bani ai adus? Noi actualii intelectuali așa tratăm aceasta țară și acest popor, de par'că numai noi am exista. Ce vor fi însă cu generațiile de mâine, a căror viitor — se înșală amar cei cari cred astfel — nu se asigură cu averea adunată, indiferent pe cei căi și cu ce mijloace?

Cari dintre noi nu simt necesitatea și obligația de a contribui la îndreptarea lucrurilor sunt pierduți pentru acest neam și e păcat, că au ajuns să fie martori împlinirii visului strămosesc. În actuală situație o refacere pe căi politice pare imposibilă, căci înzădar modifici chiar constituția cu moravurile noastre actuale, mai bine nu va fi, poate mai rău. Numai o moralizare și în primul rând a intelectualilor, ne poate ajuta. Datori suntem deci să ne atașăm cu toții la rosturile Bisericii, a cărei veche glorie trebuie să o refacem.

Iată pentru ce nu găsim cuvintele necesare pentru a îndemna și chema intelectualitatea noastră, ca să se prezinte într'un număr cât mai mare la Congresul din 2 Iunie la Beiuș.

Greutățile prezentului nostru ne afirmă adevărul inscripției de pe pajura Țării, „că nimic nu se poate fără Dumnezeu”, dar tot așa de siguri suntem, că biruința noastră în viitor va confirma că: Totul se poate cu și prin Dumnezeu.

Dr. V. German.

Convocare

Comitetul diecezan al AGRU-lui din eparhia Orăzii, conform art. 18 din statute, convoacă Congresul anual la Beiuș pentru zilele de 1 și 2 Iunie, cu următorul program :

1 Iunie :

ora 16. Ședința Comitetului diecezan împreună cu cel din Beiuș.

ora 19⁰⁰. Paraclis.

2. Iunie :

ora 9. Liturghie pontificală urmată de procesiune euharistică solemnă ;

ora 12. Ședință solemnă de deschidere.

„ 12.30 Serbare populară ;

„ 13.30 Masă comună ;

„ 16.30 Inserat ;

„ 17. Ședința administrativă, cu următoarea ordine de zi :

1. Raportul secretarului ;

2. „ casierului ;

3. „ cenzorilor ;

4. Alegerea noului președinte ;

5. Propuneri și fixarea localității congresului din anul viitor ;

6. Inchiderea Congresului.

Ora 21. Serată cu program artistic și conferință.

Oradea, 7 Mai 1935.

Secretar :

Prof. V. Bolca

Președinte delegat :

Dr. V. German

Notă. Cine dorește să fie încartiruit și să ia parte la masa comună, este rugat să se anunțe D-lui președinte Dr. Ioan Bozac, Beiuș, str. Pavel, cel mai târziu până în 29 Mai.

— **Agrul la Sâmbăta și Holod.** Pentru a pregăti cât mai bine Congresul anual al Agrului diecezan la Beiuș, Comitetul diecezan din Oradea a luat hotărârea să organizeze în sărbătorile și Duminecile din luna Mai, descinderi în satele din jurul Beiușului. În comunele apropiate de Beiuș acest lucru îl face organizația din Beiuș, iar în cele mai depărtate din fostul protopopiat al Holodului, Comitetul diecezan în frunte cu neobositul președinte *Dr. V. German*. Așa Duminecă în 12 Mai, D-l președinte însoțit de D-l *Prof. Buta* și Păr. *Dr. G. Stan* au descins în comuna Sâmbăta. La sf. Liturghie slujită de trei preoți a predicat Păr. *Dr. G. Stan*, care, talmăcind Apostolul zilei, arăta originea apostolatului laic și necesitatea lui în zilele noastre. După Liturghie poporul se adună în curtea din fața bisericii, unde după cuvintele de bun sosir ale parohului din loc. M. On. D. *Paul Tămăian*, D-nii I. *Buta* și *Dr. V. German* își dezvoltă conferințele lor popo-

rale foarte instructive și înălțătoare arătând, și unul și celalalt, necesitatea organizării în Agru, căci așa își vor putea apăra și promova mai bine interesele atât trupești cât și sufletești. În fine D-l președinte invită pe cei de față la congresul dela Beiuș. După masă membrii din Comitetul diecezan au plecat la Holod unde a avut loc o frumoasă șezătoare cultural-religioasă a Agrului local, la care au luat parte numeroși agriști din comunele învecinate : *Vintire*, *Rogoz*, *Mociar* în frunte cu conducătorii lor sufletești. După cuvintele de deschidere ale parohului din loc., On. D. *Victor Ghergar*, se desfășoară un bogat program de recitări și coruri executate de elevii școlii primare din loc, sub conducerea D-lui înv. *T. Bondar*. În cadrul programului D-l dir. înv. *I. Tămaș* face o splendidă dare de seamă despre activitatea de până acum a Agrului din loc, iar *D-l M. Văcărescu* în călduroase cuvinte îndeamnă pe cei de față la o și mai intensă vieță creștinească, căci numai așa pot fi și buni patrioți. La apoi cuvântul D-l președinte *Dr. V. German*, care are cuvinte de admirație și apreciere pentru frumoasă și fecunda activitate ce o dezvoltă organizațiile Agrului din Holod și jur. Mai relevă apoi și faptul că aceste sunt cele dintâi organizații agriste în întreagă țară care au realizat »cercul de activitate« prevăzut în statute. După o frățescă agapă la casa ospitală a parohului, lumea s'a risipit ducând cu sine neuitate amintiri dela această splendidă șezătoare populară a Agrului și nădejdea într'un viitor mai bun.

Din doleanțele preoțimii noastre.

Preoții români uniți din districtul Supurului, întruniți la 18 Aprilie 1935, în ședință extraordinară, procedând la examinarea situației lor, în raport cu noul proiect de lege pentru salarizarea clerului ;

Constată cu durere că prin legea proiectată se urmărește o încoronare a neîndreptățirii preoțimii, urmărită în mod sistematic, prin toate măsurile de legisferare, referitoare la clerul — ajuns front de jertfă al bugetelor statului ;

Constată că cei chemați la cârmuirea destinelor neamului, deși în cunoștința meritelor neperitoare din îndepărtatul trecut, — și a vredniciei preoțimii române unite pe teren național, — nu i-au înțeles atitudinea de creștinească resemnare din trecutul apropiat, în fața repeșitelor amputări ale salariilor de mizerie.

Chiar din mijlocul jignitoare lipse de considerare, tagma slujitorilor de Altare, s'a dovedit a fi la culmea chemării și gata la ori ce jertfă.

Pentru a-și dovedi dragostea și încrederea în Patrie, atunci când i-s'a cerut obolul, preoțimea română unită — singură și decât toate categoriile de salariați ai statului mai vitreg tratată de inconștiența condam-

nabilă din trecut — fără considerare la greutățile vremii, a înțeles să se însire în primele rânduri ale celor ce au semnat la înzestrarea țării.

În preajma legiferării unei nedreptăți strigătoare la ceruri, subsemnații preoți români uniți din districtul Supur, — după temeinică dezbateră a cauzei, în vederea intereselor vitale, votăm cu unanimitate următoarea

Moștune

Protestăm: contra încercării de complectă pauperizare a clerului, prin noul proiect de lege, și contra principiului de a condiționa retribuțiunea clerului, de capriciile bugetului anual;

Protestăm contra intențiunii de reducere a salariilor pe anul financiar în curs;

De acord cu principiul scăderii veniturilor parohiale, cerem să fim salarizați în mod echitabil, și scăderea veniturilor să se facă dintr'un salariu legal și proporțional;

Pretindem egalitate de tratament cu clerul Bisericii române ortodoxe — sub toate aspectele, și cu funcționarii de pregătire profesională și situație socială identică;

Protestăm contra reducerii salariilor preoților celibatari și monahi, până când nu se aplică o măsură identică, funcționarilor necăsătorii de alte categorii;

Solicităm Înalțului Guvern și pe Dl. Ministru al Cultelor, să retragă proiectul de lege pentru salarizarea clerului, și să binevoiască a proceda la armonizarea legală a salariilor preoțimii;

Rugăm I. P. S. Arhierei și preoții parlamentari, să susțină doleanțele noastre juste și să apere cauza noastră până la izbândă;

Invităm frații preoți din toată provincia Mitropolitană română unită, să dezbată în sinoade preoțești cauza, și după ce se vor declara solidari în acțiunea pentru realizarea drepturilor noastre, să avizeze factorii competenți.

Ioan Olteanu, paroh în Supurul de jos protopop tractual, *Valentin Coposu*, paroh în Bobota, *Valentin Sima*, paroh în Curitâu, *Ioan Târnavăanu*, paroh în Unimăt, *Ioan Taloș*, paroh în Giurtelec, *Ioan Trușașiu*, paroh în Acâș, *Aurel Papiu*, paroh în Giorocuta, *Augustin Moldovan*, paroh în Mălădia, *Laurențiu Avram*, paroh în Chieșd, *Emil Deac*, paroh în Supurul de sus, *Iosif Cavași*, preot în Derșida, *Leontin Ciula*, preot în Beltig, *Ioan Filip*, preot în Corund, *Teodor Pilca*, preot în Racova, *Gheorghe Pop*, preot în Doh, *Ioan Chirilă*, preot în Babța, *Gheorghe Chișiu*, preot în Bicz, *Nicolae Gherman*, preot în Sighet, *Gheorghe Mureșanu*, preot în Corni, *Liviu Pop*, preot în Zalnoc, *Iuliu Robotin*, preot în Hurez.

CRONICI

OFICIALĂ

Concurs la postul de cantor din parohia Cordău.

Curatorul bisericii din parohia Cordău, jud. Bihor, prin aceasta publică concurs pe ziua de 26 Mai crt. la postul de cantor, cu următoarele dotațiuni: 4 jug. cad. pământ arător, 4 jug. cad. fânaș și ștoalele indatinat, — cu îndatorirea din partea cantorului de-a instrui în cântări bisericești pe elevii din clasele primare și dela Școala de adulți.

Concurenții la data indicată vor avea să se prezinte la biserică pentru a cânta la Sf. Liturghie.

Cordău, la 5 Mai 1935.

Curatorul.

— **Agrul parohiei Catedralei** și-a ținut obișnuita șezătoare cultural-religioasă lunară la 15 Aprilie a. c. la grădina de copii din str. Centrală. Șezătoarea a fost deschisă de dl președinte *Dr. Savu Marla*. D-sa analizând situația socială de după războiu a constatat scăderea sentimentului moral și religios. A arătat rolul pe care-l are Agrul și asociațiile similare în lupta pentru regenerarea vieții noastre religioase și naționale. Face un călduros apel către public de a se înscrie în aceste organizații. Trecându-se la programul propriu zis, după sceneta »Bunica și nepoții« jucată de elevii grădinei de copii, doamna *Ana Iovan*, învățătoare, și-a dezvoltat conferința cu titlul »Educația morală a copilului«. A arătat plastic și științific documentat, marea importanță pe care o are educația în viața copilului. Ea se face pe două căi: prin familie și școală. Amândouă lucrând mână în mână, având acelaș scop înalt vor reuși să deie bisericii credincioși adevărați, iar neamului cetățeni onești și conștii de datorințele și drepturile lor. Menționăm că d-na Iovan este cea dintâi care în cadrele Agrului a activat printr'o conferință. A fost viu aplaudată de publicul foarte numeros. După un bogat program de recitări, coruri și dansuri naționale, executate de copiii școlii primare și grădiniței, a urmat reflexia religioasă rostită de păr. *Dr. Neculăeș*, arătând cât de mult face o bună ambiție în domeniul credinței noastre. Apoi d-l președinte a mulțumit tuturor pentru concursul dat și în special d-nei *Ana Iovan* și d-lui învățător *Gliga*.

În 12 l. c. ora 11¹/₂ a. m. aceeaș organizație a ținut a cincia șezătoare din anul acesta la capela din cartierul Ioșia. În fața unui public, care cercetează cu interes șezăturile Agrului, d-l președinte după ce a deschis șezătoarea a dat cuvântul d-lui profesor *Aurel Pop*, secretarul asociației, care și-a dezvoltat conferința sa despre »Munca și metodele ei științifice«. Într'o succintă expunere d-sa a arătat marea influență a muncii asupra fizicului și sufletului individului. Toți

suntem obligați să activăm, să ne câștigăm singuri existența și să nu contăm pe sprijinul altora, cari prin moșteniri lăsate să ne asigure o viață de lume. Munca curăță pe om așa cum focul curăță aurul. Numai prin muncă vom putea deveni cetățeni folositori patriei, indiferent că vom face o muncă fizică sau intelectuală. Tot timpul nostru trebuie să fie întrebuințat cu folos și totdeauna în fața ochilor noștri să fluture încrederea în izbândă. Pesimistul nu va reuși niciodată în acțiunile sale. A arătat apoi rolul important pe care-l are diviziunea muncii în producțiune, precum și necesitatea zilei de repaos, prescrisă de legile divine. Conferința a fost ascultată cu mult interes și aplaudată. Au urmat apoi 29 de puncte: declamări, coruri, dansuri naționale. Aport dat de Școala primară No. 2 cartierul Ișia, de sub conducerea d-lui *Por* și Grădina de copii de sub conducerea d-nei *Rosemberg*. Reflexia religioasă a rostit-o Păr. Dr. Neculăeș: Amintirea muierilor purtătoare de mir. D-sa arată că precum Cristos a înviat din morți și noi trebuie să luptăm pentru a învia la o viață fericită. Șezătoarea s'a închis prin cuvântul de mulțumire rostit de președinte tuturor cari au dat concursul.

— **AGRU-1 la Pocola (Bihor).** În cadre sărbătorești, cu sufletul de totdeauna, organizația »Agru« Pocola și-a ținut Duminecă 14 Aprilie, a doua ședință ordinară în localul școlii primare de Stat. Cuvântul de deschidere îl rostește Dl. I. Marian președintele organizației locale, vorbind cu multă căldură și sinceritate despre »Agru« și scopul lui. A urmat apoi în continuare un frumos program compus din cântări și poezii religioase, recitate de elevii și elevele de curs primar. La terminarea programului Păr. *E. Chira* mulțumește în cuvinte bine simțite bunilor săi agriști rugându-i să-și afirme pe față convingerile religioase, împodobindu-și sufletele cu vituți alese, cu dragoste și răbdare unul față de altul. Cuvinte de recunoștință are în deosebi pentru Păr. protopop *Dr. V. Hetco* și *D-l Dr. Bozac* președintele organizației »Agru«-lui Beiuș, cari au înțeles să răspundă cu dragă inimă invitației organizației locale, contribuind prin prezența lor la ridicarea nivelului sărbătorețesc al ședinței. Ședința ia sfârșit cu bine documentata și însuflețita cuvântare a Păr. protopop *Dr. V. Heteo* despre sfârșitul lumii și semnele tot mai înverdate ale venirii Mântuitorului. Laudă Părintelui *E. Chira* și inimoșilor agriști!

— **Duminecă, 19 Mai crt.** va avea loc la Roma în Bazilica Sf. Petru, canonizarea martirilor engleji *Card. Fisher* și *Toma More*. Se prevede mare afluență de pelerini provenienți mai ales din țările locuite de engleji.

RECENZII

— „Așa a iubit Dumnezeu lumea” sau *Inima lui Isus Focar de dragoste dumnezească față de oameni* — de *Petru Tămăian*, canonic în capitolul de Oradea. — Prețului 25 lei.

În 150 de pagini cu zece capitole și diferite subîmpărțiri, cuprinde c. le mai însemnate fapte de iubire din partea lui Dumnezeu. și în special, din partea Inimii dumnezeiești a lui Isus Christos față de oameni.

Remarcăm capitolele unde tratează despre dragostea Inimii lui Isus față de copii, de săraci, de bolnavi și de păcătoși, dragoste pe care Isus a perpetuat-o în decursul veacurilor prin Biserica sa.

Cetind lucrarea, și se perindă înaintea sufletului misterele sublime ale religiei noastre, adânc imprimate în mintea și inima autorului, care le expune cu vădită simțire.

Apariția lucrării de față e foarte bine venită acum la încheierea anului sfânt, când odată cu omenirea toată din țările catolice, binefacerile Răscumpărării prin Christos Domnul și la noi s'au sărbătorit, căci ea va lăsa o amintire și mai durabilă a acestor serbări.

Și din alt punct de vedere e bine venită cartea apărută. Pe lângă cultul Preacuratei, de câțiva ani se muncește pentru răspândirea cultului Inimii Prea Sfinte a lui Isus printre credincioșii noștri. Această carte va intensifica în mod simțitor acest cult către Inima lui Isus, deoarece toate binefacerile dumnezeiești în ea sunt concentrate ca izvorând din Inima iubitoare a lui Isus, focar de dragoste dumnezească față de oameni.

Această lucrare va fi mai mult un răspuns demn la bărfelile atâtor necredincioși (potrivnici cultului Inimii Preasfinte. Din nefericire s'au aflat și la noi de aceia cari au vorbit și au scris în contra acestui cult, atât de rațional și de legitim. Dacă au făcut aceasta din ignoranță să binevoiască a cetii lucrarea de față spre a se lămurii, iar dacă au făcut-o din răutate, Inima lui Isus să-i scoară din răutate lor, aducându-i la simțiri mai bune. Indemnăm pe toți să citească lucrarea apărută. căci vor afla multă hrană sufletească.

— **Ghiocei**, revistă lunară a copiilor, redactată de d-l institutor *Iosif Petre*, Focșani, str. Crângu 9.

Azi, când aproape fiecare tagmă își are foaia sa pentru a se manifesta, se cuvine ca și elevii cursului primar, instituție prin care trec toți cetățenii poporului nostru, să poseadă organul lor prin care să-și expună ideile, principiile și munca.

Acest lucru l-a realizat într'un mod strălucitor cași un pionier în slujba educației copilului, d-l institutor *Iosif Petre*. D-sa deja de 3 ani, cu o autoritate competentă, publică compuneri scrise de elevii cursului primar.

Lucrarea d-sale denotă o pricepere a psihologiei copilului precum și năzuința de a lăți în școala românească principiile moderne pedagogice.

No. 3—4 Mart. — Apr. 1935 conține reușite compuneri care tratează despre: zilele babelor, venirea primăverii, așteptarea Paștilor, descrierea clasei etc. etc.

Micii literați de cl. II-a, III-a și a IV-a ai școlii primare cari au scris cele 23 de compuneri, expun ideile lor clare într'o limbă atrăgătoare și potrivită vârstei lor, reușind astfel în primele lor încercări.

N'ar fi stricat însă dacă ici colea, s'ar fi făcut o aplicare morală, spre a respecta principiul moral al învățământului.

Revista, așa cum e alcătuită, e uq îmbold pentru micii săi colaboratori, cetitori precum și pentru educatori.

Elevul, văzându-și lucrarea încoronată de succes prin tipărire, se stimulează la muncă mai departe.

Fiecare elev citește revista cu drag, interes și încordare, deoarece ideile sunt luate din cercul său de gândire, simțindu-se totodată încurajat la o muncă similară. Revista e accesibilă și celor săraci, abonamentul fiind cât se poate de redus: 20 lei pe an.

Lucrarea d nului *Iosif Petre* servește și pe educator care are interes pentru formarea și perfecționarea lingvistică a elevilor săi, deoarece broșurica e un dar al praxei pentru praxă, un îndrumător pentru cel căutător, un stimulent pentru cel dornic de a presta o muncă destoinică și însuflețită în serviciul elevului și al patriei.

Revista își împlinește maxima de a fi: „Pagini de pedagogie românească” și de aceea merită să fie în mâna fiecărui elev și pe masa de lucru a educatorilor.

Fr. Matia F. Sc. cr.